

The Impact of Political Relations on Auditor's Opinion with Emphasis on Market Characteristics of Companies Listed on the Tehran Stock Exchange

Reza Jamei^{1*} , Nashmin Lotfi Joo²

¹Associated Professor, Department of Accounting, Faculty of Humanities, University of Kurdistan (UOK), Sanandaj, Iran.

²PhD Student, Department of Accounting, Faculty of Humanities, University of Kurdistan (UOK), Sanandaj, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 11.02.2020

Revised: 12.19.2020

Accepted: 02.16.2021

Keyword:

Auditing
Auditor opinion
Political relations
Market characteristics.

*Corresponding Author:

Reza Jamei

Email: r.jamei@uok.ac.ir

ABSTRACT

The most important and valuable service of the auditing profession is independent and expert comment on the desirability of financial statements. Financial statements are claims made by management. The opinion is made in the form of an audit report. Various factors affect the auditor's opinion. The purpose of this study was to investigate the effect of political relations on the auditor's comments by emphasizing the market characteristics of companies listed on the Tehran Stock Exchange. In order to achieve the research goal, 174 companies were selected from the companies listed on the Tehran Stock Exchange during the years 2011 to 2017 by systematic removal sampling method and a total of 1218 companies were selected (year – company) for analysis. Logistic regression model was used to investigate the relationships between the variables and the combined data method was used to test the hypotheses. Four criteria of non-governmental ownership, institutional investors, managerial ownership and severe penalties were used to calculate market characteristics. The findings demonstrated that political relations have a negative impact on the auditor's comments. It is more likely that auditors of non-state companies issue desirable reports than the auditors of state companies. The presence of institutional shareholders undermines the impact of political relations on the auditor's comments. In addition, managerial ownership undermines the impact of political relations on the auditor's comments. However, in the presence of severe penalties, political relations have no significant effect on the auditor's opinion.

دانشگاه علمی و حرفه‌ای
تفصیلی و فنی

کارافن

فصلنامه علمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای

تابستان ۱۴۰۰، دوره ۱۸، شماره ۲، ۷۲-۵۵

آدرس نشریه: <https://karafan.tvu.ac.ir/>

doi:10.48301/KSSA.2021.128445

20.1001.1.23829796.1400.18.2.3.4

شاپای الکترونیکی: ۲۵۳۸-۴۴۳۰

شاپای چاپی: ۲۳۸۲-۹۷۹۶

مقاله پژوهشی

تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهار نظر حسابرِس با تأکید بر ویژگی‌های بازار شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران

رضا جامعی^{*۱}، نسیمین لطفی جو^۲

- ۱- دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.
- ۲- دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

مهم‌ترین و بارزترین خدمت حرفه حسابرِس، اظهار نظر مستقل و کارشناسانه درباره مطلوبیت صورت‌های مالی است. صورت‌های مالی، ادعاهای اظهار شده مدیریت است. اظهار نظر در قالب گزارش حسابرِس صورت می‌گیرد و عوامل مختلفی بر اظهار نظر حسابرِس تأثیر می‌گذارند. هدف از این پژوهش، بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهار نظر حسابرِس با تأکید بر ویژگی‌های بازار شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. به منظور دستیابی به هدف پژوهش، تعداد ۱۷۴ شرکت از میان شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۰ به روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک انتخاب و در مجموع ۱۲۱۸ (سال- شرکت) برای انجام تحلیل در نظر گرفته شدند. به منظور بررسی روابط بین متغیرها از مدل رگرسیونی لجستیک نیز برای آزمون فرضیه‌ها از روش داده‌های ترکیبی استفاده شد. برای محاسبه ویژگی‌های بازار، از چهار معیار مالکیت غیردولتی، سرمایه‌گذاران نهادی، مالکیت مدیریتی و مجازات‌های سخت‌گیرانه استفاده گردیده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که ارتباطات سیاسی بر اظهار نظر حسابرِس، تأثیر منفی دارد. احتمال صدور گزارش مطلوب توسط حسابرِس در شرکت‌های غیردولتی، بیشتر از شرکت‌های دولتی است. وجود سهامداران نهادی تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهار نظر حسابرِس را تضعیف می‌کند و مالکیت مدیریتی نیز تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهار نظر حسابرِس را تضعیف می‌کند. لکن در صورت وجود مجازات‌های سخت‌گیرانه ارتباطات سیاسی بر اظهار نظر حسابرِس، تأثیر معناداری ندارد.

دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۸/۱۲

بازنگری مقاله: ۱۳۹۹/۰۹/۲۹

پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۲۸

کلید واژگان:

حسابرِس
اظهار نظر حسابرِس
ارتباطات سیاسی
ویژگی‌های بازار

*نویسنده مسئول: رضا جامعی

پست الکترونیکی:

r.jamei@uok.ac.ir

© 2021 Technical and Vocational University, Tehran, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

مقدمه

گزارش و اظهارنظر حسابرسی، محصول نهایی حسابرسی یک واحد تجاری، گزارشی است که در آن، حسابرسان نسبت به صورت‌های مالی صاحبکار ارائه می‌کنند. شهادت‌دهی حسابرسان در قالب اظهارنظر حرفه‌ای آنها بیان می‌شود. شهادت، بیانگر اظهارنظر و عقیده حسابرس در رابطه با میزان انطباق اطلاعات گزارش شده با معیارهای از قبل تعیین شده است. همچنین، شهادت‌دهی شامل گزارش قضاوتی، بر مبنای شواهد متقاعدکننده توسط فردی مستقل، ذی‌صلاح و مطلع، در خصوص درجه انطباق تمامی جوانب با اهمیت اطلاعات حسابداری گزارش شده توسط یک بنگاه با معیارهای از قبل تعیین شده (استانداردهای حسابداری) است (بادآور نهندی و تقی زاده خانقاه، ۲۰۱۸). طبق استانداردهای حسابرسی ایران، گزارش حسابرسی به چهار نوع گزارش مقبول، مشروط، مردود و عدم اظهارنظر تقسیم می‌شود. طبق پژوهش‌های قبلی (گلستانی و همکاران، ۲۰۱۶). ارتباطات سیاسی کیفیت گزارشگری مالی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد و ممکن است ارتباطات سیاسی، اظهارنظر حسابرس را نیز تحت تأثیر خود قرار دهد؛ زیرا حسابرسان به‌منظور ارائه گزارش حسابرسی، گزارش‌های مالی را بررسی می‌کنند و اگر کیفیت گزارشگری مالی، از مطلوبیت بالایی برخوردار نباشد سبب تغییر در اظهارنظر حسابرس می‌شود؛ بنابراین یکی از عوامل مهمی که بر اظهارنظر حسابرس تأثیر می‌گذارد ارتباطات سیاسی است که در پژوهش حاضر به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس پرداخته شده است. (کیان، ۲۰۱۱)^۱ نشان داد که مدیران ممکن است از ارتباطات سیاسی، مانند ابزاری برای انتقال ثروت یا سود از شرکت، به نفع خود استفاده کنند و این موضوع موجب تضییع حقوق سهام‌داران می‌شود؛ بنابراین ارتباطات سیاسی می‌تواند در اظهارنظر حسابرس تأثیر ویژه‌ای داشته باشد.

تعدادی از مطالعات نشان داده‌اند که انتخاب و کیفیت حسابرسان توسط ارتباطات سیاسی در شرکت‌های دولتی شکل می‌گیرد. پدیده تغییر حسابرسان، تحت تأثیر عوامل مختلف است. یکی از این عوامل که اخیراً مورد توجه پژوهشگران حوزه حسابرسی قرار گرفته است نفوذ و قدرت سیاسی سهام‌داران و مدیران در تعویض حسابرسان می‌باشد. این پژوهشگران، نفوذ و قدرت سیاسی مدیران واحدهای تجاری را عاملی برای تقاضای خدمات حسابرسان می‌دانند. به عقیده آنها هرچه نفوذ سیاسی مدیران واحدها در محیط کسب‌وکار بیشتر باشد، تقاضا برای خدمات حسابرسان مؤسسات کوچک، افزایش می‌یابد. این موضوع، موجب تغییر حسابرسان از مؤسسات بزرگ حسابرسان به مؤسسات کوچک‌تر می‌گردد (سرنیدی و همکاران، ۲۰۱۲)^۲.

دستیابی به رشد بلندمدت و مداوم اقتصادی، نیازمند تجهیز و تخصیص بهینه منابع در سطح اقتصاد ملی است و این مهم بدون کمک بازارهای مالی، به‌ویژه بازار سرمایه گسترده و کارآمد، امکان‌پذیر نیست. در یک اقتصاد سالم، وجود سیستم مالی کارآمد در توزیع مناسب سرمایه و منابع مالی، نقش اساسی دارد. معمولاً بازارهای مالی را سیستمی مرکب از افراد و مؤسسات، ابزار و رویه‌هایی که پس‌اندازکنندگان و قرض‌گیرندگان را در یک جا جمع می‌کند، تعریف می‌کنند. بازار شامل تعدادی از ویژگی‌های مرتبط یا مشخصات یک بازار، تعداد خریداران و فروشندگان، سهام‌دارانی است که ممکن است دولتی باشند یا مدیران که مالکیت غیردولتی و مالکیت مدیریتی را به‌وجود می‌آورند یا سهام‌داران نهادی (هو و همکاران، ۲۰۱۷)^۳؛ بنابراین با توجه به اهمیت بازار و ویژگی‌های آن، بهتر است در کنار توجه به ارتباطات سیاسی ویژگی‌های بازار (شامل مالکیت غیردولتی، سرمایه‌گذاران نهادی، مالکیت مدیریتی و ...) را بر تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس نیز در نظر گرفت.

¹ Kian² Srinidhi³ Hu

مطالعات داخلی مبنی بر بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس و همچنین تأثیر تعدیلی ویژگی‌های بازار (شامل مالکیت غیردولتی، سرمایه‌گذاران نهادی، مالکیت مدیریتی و مجازات‌های سخت‌گیرانه) بر این روابط صورت گرفته است و نیاز به بررسی ارتباط این عوامل در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، احساس می‌شود. هدف از این پژوهش، شناسایی تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس با تأکید بر ویژگی‌های بازار (مالکیت غیردولتی، سرمایه‌گذاران نهادی، مالکیت مدیریتی و مجازات‌های سخت‌گیرانه) می‌باشد.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

رشد فزاینده و پیچیدگی‌های جامعه، نیاز به حسابرسی را به‌عنوان بخشی از فرایند گزارشگری توسعه می‌دهد. از دیدگاه عده‌ای از صاحب‌نظران، نقش حسابرسی، نظارت و کنترل است و خدمات مفیدی در راستای رفاه و آسایش عمومی به جامعه ارائه می‌دهد. به عبارت دیگر، نظارت و حسابرسی بر کنترل و پاسخگویی در روابط انسان‌ها و به‌ویژه در فعالیت‌های اقتصادی مؤثر است. نیاز به اطمینان‌خاطری که از طریق نظارت و حسابرسی حاصل می‌شود در مواردی که مالکیت از مدیریت جداست بدیهی و آشکار است.

گزارش حسابرسی، محصول نهایی و اصلی فرایند حسابرسی و وسیله قضاوت و نظر حسابرس درباره کیفیت و محتویات صورت‌های مالی صاحبکار است و در ایجاد اطمینان و آسودگی خاطر در استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی و در رأس آنها سهام‌داران، نقش بزرگی دارند. گزارش حسابرس باید شامل اظهارنظر صریح و کتبی درباره صورت‌های مالی باشد (استانداردهای حسابرسی، ۱۳۹۷، شماره ۷۰ بند ۴). مبنا و معیار حسابرس برای سنجش مطلوبیت ارائه صورت‌های مالی، استانداردهای حسابداری است. به‌منظور آگاه کردن استفاده‌کنندگان از این امر، اظهارنظر حسابرس باید حاوی عبارت «... طبق استانداردهای حسابداری ...» باشد. در مواردی که گزارشگری درباره صورت‌های مالی برای استفاده برون‌مرزی است، اشاره به استانداردهای حسابداری، مبنای تهیه صورت‌های مالی در گزارش حسابرس با استفاده از عبارت «... طبق استانداردهای حسابداری ایران ...» صورت می‌گیرد (همان منبع، بند ۴). به‌طور کلی گزارش‌های حسابرسی به دو بخش تقسیم می‌شود: گزارش مقبول و گزارش‌های تعدیل‌شده (استانداردهای حسابرسی تجدیدنظر شده ۱۳۹۷). با توجه به ماهیت و روابط اقتصادی در فضای کسب‌وکار کشور و با عنایت به این که تفکیکی میان مالکیت و مدیریت، آن هم به‌طور محتوایی در اکثر واحدهای تجاری تحت تملک دولت و نهادهای وابسته به آن وجود ندارد به نظر می‌رسد گزارش‌های حسابرسی و در نتیجه، کیفیت اطلاعات صورت‌های مالی تحت تأثیر نفوذ و قدرت سیاسی مدیران و سهام‌داران وابسته به قانون قدرت باشد و زمانی که کیفیت اطلاعات مالی تغییر یابد اظهارنظر حسابرس نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد؛ بنابراین با توجه به تأثیر ارتباطات سیاسی بر کیفیت اطلاعات مالی و تأثیر کیفیت اطلاعات مالی بر اظهارنظر حسابرس، در پژوهش حاضر به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس پرداخته می‌شود (هو و همکاران، ۲۰۱۷).

سرمایه‌گذاران در بورس به دو دسته سهام‌داران حقیقی و حقوقی تقسیم می‌شوند. بخشی از سهام‌داران حقوقی را واحدهای دولتی و شبه‌دولتی مانند بانک‌ها، بیمه تأمین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی تشکیل می‌دهند (دنيس و مک کانل، ۲۰۰۳).^۱

مالکیت مدیریتی، به هم‌سویی منافع مدیریتی با سهام‌داران کمک می‌کند (فاما، ۱۹۸۰؛ جنسن و مک‌کلینگ، ۱۹۷۶)^۲، تأمین‌کنندگان سرمایه و نهادهای نظارتی مربوط، از روش‌های مختلفی برای کنترل رفتارهای مدیریتی و کاهش مشکلات نمایندگی استفاده می‌کنند (جنسن و مک‌کلینگ، ۱۹۷۶) و با توجه به مجموعه‌ای از کنترل‌های درون‌سازمانی که می‌تواند

^۱ Denis & McConnell

^۲ Fama; Jensen & Meckling

برای حل مشکلات نمایندگی به کار رود، مالکان شرکت می‌توانند ترکیبی از سیاست‌های مختلف را اتخاذ کنند؛ به این معنا که مالکیت مدیریتی، اهرم مالی و سیاست تقسیم سود، به‌طور هم‌زمان رخ دهد و این سه متغیر که به‌طور مستقیم با یکدیگر مرتبط هستند برای کاهش هزینه‌های نمایندگی به کار گرفته شوند (چن و اشتاینر، ۱۹۹۹؛ کراتچلی و هانسن، ۱۹۸۹؛ جنسن و همکاران، ۱۹۹۲).^۱

پیشینه پژوهش

الف) پیشینه خارجی

(شی و همکاران، ۲۰۱۸)^۲، به بررسی رابطه بین ارتباطات سیاسی مدیران و ارزش شرکت پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد بین ارتباطات سیاسی و ارزش شرکت، رابطه منفی وجود دارد.

(تی و همکاران، ۲۰۱۷)^۳، تأثیر ارتباطات سیاسی شرکت بر رابطه مالکیت نهادی و حق الزحمه حسابرسی طی سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۱ در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار مالزی را بررسی کردند. نتایج این پژوهش بیانگر وجود رابطه مثبت و معنادار بین مالکیت نهادی و حق الزحمه حسابرسی بود، همچنین ارتباطات سیاسی شرکت، رابطه بین مالکیت نهادی و حق الزحمه حسابرسی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد.

(هو و همکاران، ۲۰۱۷)^۴، به بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که دریافت گزارش مقبول با ارتباطات سیاسی مدیرعامل در ارتباط است و این ارتباط در شرکت‌های غیردولتی نسبت به شرکت‌های دولتی قوی‌تر است، همچنین توسعه‌یافتگی بازار و مجازات‌های سخت‌گیرانه بر رابطه ارتباطات سیاسی و اظهارنظر حسابرس، تأثیرگذار است.

(خان و همکاران، ۲۰۱۱)^۵، به بررسی رابطه بین تمرکز مالکیت و حق الزحمه حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد بین مالکیت نهادی و حق الزحمه حسابرسی، رابطه منفی وجود دارد. شرکت‌ها تا زمانی که تحت حمایت سرمایه‌گذاران نهادی هستند، حق الزحمه پایین‌تری را پرداخت می‌کنند.

(بو و شارما، ۲۰۰۸)^۶، به بررسی حاکمیت شرکتی و حق الزحمه حسابرسی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد مدیران دولتی به دلیل نظارت قوی، نیاز به تلاش بیشتر حسابرسان را احساس نمی‌کنند و هیچ‌گونه رابطه‌ای بین مالکیت دولتی و حق الزحمه حسابرسی یافت نشد.

ب) پیشینه داخلی

(مهربانپور و همکاران، ۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان «سرمایه اجتماعی و حق الزحمه حسابرسی» به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی نشأت گرفته از دین‌داری، جمع‌گرایی و رابطه با سایر شرکت‌ها، بر حق الزحمه حسابرسی، تأثیر منفی و معناداری دارد اما سایر شاخص‌های سرمایه اجتماعی، اثر معناداری مشاهده نشد.

(بادآور نهنندی و تقی زاده خانقاه، ۲۰۱۸)، به تأثیر ارتباطات سیاسی شرکت بر سرمایه‌گذاری بیش‌ازحد و عملکرد شرکت طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری، بیش‌ازحد تأثیر مثبت و معناداری دارد و بر عملکرد شرکت تأثیر منفی دارد.

¹ Chen , Steiner; Crutchley & Hansen; Jensen

² Shi

³ Tee

⁴ Khan

⁵ Boo & Sharma

(لاری دشت بیاض و اورادی، ۲۰۱۷)، ویژگی‌های کمیته حسابرسان و حق الزحمه حسابرسان را بررسی کردند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تخصص مالی و استقلال کمیته حسابرسان، ارتباط مثبت و معناداری با حق الزحمه حسابرسان دارند ولی ارتباط معناداری بین اندازه کمیته حسابرسان و حق الزحمه حسابرسان مشاهده نشد.

(بهمنی و نظام طاهری، ۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیرات هموارسازی سود با استفاده از رویکردهای حداکثرسازی و حداقل‌سازی سود بر کاهش ریسک پرداختند. این پژوهش نشان داد بین هموارسازی سود و ریسک سقوط قیمت سهام در شرکت‌هایی با رویکرد حداقل‌سازی سود، رابطه معنی‌داری وجود دارد.

براساس مبانی نظری، پیشینه پژوهش به شرح زیر است:

- (۱) ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرسان، تأثیر دارد.
- (۲) ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرسان با لحاظ مالکیت غیردولتی، تأثیر دارد.
- (۳) ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرسان با لحاظ مالکیت سهامداران نهادی، تأثیر دارد.
- (۴) ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرسان با لحاظ مالکیت مدیریتی، تأثیر دارد.
- (۵) ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرسان با لحاظ مجازات‌های سخت‌گیرانه، تأثیر دارد.

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی-همبستگی است. همچنین این پژوهش از لحاظ زمان انجام پژوهش، از نوع پژوهش‌های پس‌رویدادی (غیرتجربی) است و از لحاظ نوع استدلال برای نتیجه‌گیری، جزو پژوهش‌های استقرایی تلقی می‌شود. داده‌های موردنیاز پژوهش از نرم‌افزار ره‌آورد نوین، کتابخانه بورس اوراق بهادار تهران، صورت‌های مالی و اطلاعیه‌های منتشرشده توسط شرکت‌ها در سایت کدال متعلق به سازمان بورس اوراق بهادار به‌دست آمده است. در این پژوهش، تعداد ۱۷۴ شرکت از میان شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۶ به روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک انتخاب و در مجموع ۱۲۱۸ (سال-شرکت) برای انجام تحلیل در نظر گرفته شده است. این پژوهش، از روش رگرسیون لجستیک به‌عنوان روش آماری استفاده می‌شود. پس از جمع‌آوری اطلاعات، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و استخراج آمار توصیفی و آمار استنباطی، از نرم‌افزارهای اکسل^۱ و ای‌ویوز^۲ استفاده می‌شود.

جامعه آماری این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۶ هستند. در این پژوهش با استفاده از روش حذف سیستماتیک، نسبت به تعیین حجم نمونه براساس معیارهای زیر اقدام شده است: جزو شرکت‌های مالی (مانند بانک‌ها، مؤسسات مالی) و شرکت‌های سرمایه‌گذاری یا شرکت‌های واسطه‌گری مالی نباشد، طی دوره موردبررسی (۱۳۹۶-۱۳۹۰) در بورس اوراق بهادار فعالیت داشته باشند، به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفندماه باشد، طی محدوده زمانی پژوهش تغییر سال مالی نداشته باشد، اطلاعات مالی آن قابل دسترس باشد.

الگوها و متغیرهای پژوهش

برای بررسی رابطه بین متغیرها از مدل‌های زیر استفاده شده است. با توجه به تحقیق (هو و همکاران، ۲۰۱۷) برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از مدل‌های رگرسیونی لجستیک زیر استفاده شده است:

مدل رگرسیونی فرضیه اول: برای آزمون فرضیه اول از مدل شماره ۱ استفاده می‌شود:

¹ Excel

² Eviews

$$\begin{aligned}
 & \text{Audit_Opinions}_{it+1} \\
 &= \gamma_0 + \gamma_1 PC_{it} + \gamma_2 Size_{it} + \gamma_3 Roe_{it} \\
 &+ \gamma_4 Current_Ratio_{it} + \gamma_5 Inventory_{it} + \gamma_6 Loss_{it} \\
 &+ \gamma_7 Age_{it} + \varepsilon_{it}
 \end{aligned}
 \quad \text{مدل شماره ۱}$$

مدل رگرسیونی فرضیه دوم: برای آزمون فرضیه دوم از مدل شماره ۲ استفاده می‌شود:

$$\begin{aligned}
 & \text{Audit_Opinions}_{it+1} \\
 &= \gamma_0 + \gamma_1 PC_{it} + \gamma_2 NSOE_{it} + \gamma_3 (PC_{it} * NSOE_{it}) \\
 &+ \gamma_4 Size_{it} + \gamma_5 Roe_{it} + \gamma_6 Current_Ratio_{it} \\
 &+ \gamma_7 Inventory_{it} + \gamma_8 Loss_{it} + \gamma_9 Age_{it} + \varepsilon_{it}
 \end{aligned}
 \quad \text{مدل شماره ۲}$$

مدل رگرسیونی فرضیه سوم: برای آزمون فرضیه سوم از مدل شماره ۳ استفاده می‌شود:

$$\begin{aligned}
 & \text{Audit_Opinions}_{it+1} \\
 &= \gamma_0 + \gamma_1 PC_{it} + \gamma_2 NSOE_{it} + \gamma_3 (PC_{it} * NSOE_{it}) \\
 &+ \gamma_4 Size_{it} + \gamma_5 Roe_{it} + \gamma_6 Current_Ratio_{it} \\
 &+ \gamma_7 Inventory_{it} + \gamma_8 Loss_{it} + \gamma_9 Age_{it} + \varepsilon_{it}
 \end{aligned}
 \quad \text{مدل شماره ۳}$$

مدل رگرسیونی فرضیه چهارم: برای آزمون فرضیه چهارم از مدل شماره ۴ استفاده می‌شود:

$$\begin{aligned}
 & \text{Audit_Opinions}_{it+1} \\
 &= \gamma_0 + \gamma_1 PC_{it} + \gamma_2 MGO_{it} + \gamma_3 (PC_{it} * MGO_{it}) \\
 &+ \gamma_4 Size_{it} + \gamma_5 Roe_{it} + \gamma_6 Current_Ratio_{it} \\
 &+ \gamma_7 Inventory_{it} + \gamma_8 Loss_{it} + \gamma_9 Age_{it} + \varepsilon_{it}
 \end{aligned}
 \quad \text{مدل شماره ۴}$$

مدل رگرسیونی فرضیه پنجم: برای آزمون فرضیه پنجم از مدل شماره ۵ استفاده می‌شود:

$$\begin{aligned}
 & \text{Audit_Opinions}_{it+1} \\
 &= \gamma_0 + \gamma_1 PC_{it} + \gamma_2 Dishonest_{it} + \gamma_3 (PC_{it} \\
 &* Dishonest_{it}) + \gamma_4 Size_{it} + \gamma_5 Roe_{it} \\
 &+ \gamma_6 Current_Ratio_{it} + \gamma_7 Inventory_{it} + \gamma_8 Loss_{it} \\
 &+ \gamma_9 Age_{it} + \varepsilon_{it}
 \end{aligned}
 \quad \text{مدل شماره ۵}$$

به‌طور خلاصه، متغیرهای پژوهش به شرح زیر است:

متغیر وابسته

اظهاری نظر حسابرِس^۱: اگر اظهار نظر حسابرِس مقبول نسبت به صورت‌های مالی ارائه شده باشد متغیر وابسته، عدد یک می‌گیرد و اگر اظهار نظر غیرمقبول ارائه گشته باشد، متغیر وابسته، مقدار صفر می‌گیرد.

^۱ Audit-opinion

متغیر مستقل

ارتباطات سیاسی (PC): برای سنجش ارتباطات سیاسی شرکت، از دو معیار بدهی بلندمدت و نیز وجود اعضای هیئت‌مدیره وابسته به دولت به شرح زیر استفاده شده است: نسبت بدهی‌های بلندمدت به کل بدهی‌ها در هر سال برای هر شرکت و نسبت اعضای هیئت‌مدیره وابسته به دولت به کل اعضای هیئت‌مدیره در هر سال برای شرکت، شرکت‌هایی که نسبت بدهی‌های بلندمدت به کل بدهی‌های آنها و نیز نسبت اعضای هیئت‌مدیره وابسته به دولت به کل اعضای هیئت‌مدیره آنها بیشتر از میانه سایر شرکت‌ها باشد، به‌عنوان شرکت‌های دارای روابط سیاسی می‌باشند و به آنها عدد یک و به سایر شرکت‌ها عدد صفر اختصاص می‌یابد.

متغیرهای تعدیل‌گر

مالکیت غیردولتی (NSOE): اگر شرکت، غیردولتی باشد عدد یک، در غیر این صورت عدد صفر **(هو و همکاران، ۲۰۱۷)** اگر بیشتر از ۵۰ درصد سهام شرکت در اختیار دولتی یا شرکت‌های دولتی باشد شرکت دولتی محسوب می‌شود، در غیر این صورت شرکت، غیردولتی محسوب می‌شود.

سرمایه‌گذاران نهادی (IS): درصد سهام در دست سهام‌داران نهادی که براساس قانون بازار سرمایه جمهوری اسلامی ایران، سرمایه‌گذاران نهادی عبارتند از: بانک‌ها و بیمه‌ها، هلدینگ‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق بازنشستگی، شرکت تأمین سرمایه و صندوق‌های سرمایه‌گذاری ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار، هر شخص حقیقی یا حقوقی که بیش از ۵ درصد یا بیش از ۵ میلیارد ریال از ارزش اسمی اوراق بهادار در دست انتشار ناشر را خریداری کند، سازمان‌ها و نهادهای دولتی و عمومی، شرکت‌های دولتی و اعضای هیئت‌مدیره و مدیران ناشر یا اشخاصی که کارکرد مشابه دارند محاسبه شده است.

مالکیت مدیریت (MGO): نسبت تعداد سهام در اختیار هیئت‌مدیره بر تعداد کل سهام منتشره شرکت. **مجازات‌های سخت‌گیرانه^۱:** اگر جایگاه شرکت در بورس اوراق بهادار تهران، تنزل پیدا کرده باشد عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر.

متغیرهای کنترلی

بازده سرمایه (ROE): از تقسیم سود خالص شرکت بر سرمایه شرکت به‌دست می‌آید. **نسبت جاری^۲:** عبارت است از نسبت دارایی‌های جاری به بدهی‌های جاری شرکت. **موجودی^۳:** از تقسیم موجودی کالای شرکت به کل دارایی‌های شرکت به دست می‌آید. **زیاندهی^۴:** متغیر دامی، برابر با یک اگر شرکت زیان داشته باشد، در غیر این صورت صفر. **سن شرکت^۵:** تعداد سال‌هایی که شرکت در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده است. **اندازه شرکت^۶:** لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌ها.

¹ Dishonest

² Current-Ratio

³ Inventory

⁴ Loss

⁵ Age

⁶ Size

یافته‌ها

آمار توصیفی

آمار توصیفی در جدول ۲ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین اظهارنظر حسابرس تقریباً ۴۳ درصد بوده است که نشان‌دهنده این موضوع است که ۴۳ درصد گزارش‌های حسابرسی در دوره موردبررسی مقبول بوده است. در ارتباط با متغیر ارتباطات سیاسی میانگین ۰/۷۶ را نشان می‌دهد. ۷۶ درصد از شرکت‌ها دارای روابط سیاسی هستند و تقریباً ۹۳ درصد شرکت‌ها در نمونه موردبررسی غیردولتی هستند. در ارتباط با متغیر سرمایه‌گذاران نهادی میانگین ۰/۷۲ را شاهد هستیم که نشان‌دهنده نفوذ بالای این دسته از سهام‌داران در شرکت و توجه به نقش آنان در شرکت می‌باشد. در ارتباط با مالکیت مدیریتی میانگین برابر است با ۰/۰۴ که نشان می‌دهد ۴ درصد از شرکت‌های موردبررسی، مالکیت مدیریتی دارند. در ارتباط با متغیر مجازات‌های سخت‌گیرانه نیز میانگین برابر است با ۰/۰۲ که نشان می‌دهد ۲ درصد از شرکت‌های مورد بررسی تخلف داشته‌اند. نتایج ضریب همبستگی متغیرهای پژوهش نیز در جدول ۳ ارائه شده است.

شاخص دیگری که پراکندگی و تمرکز متغیرها (ثبات و نوسان متغیر) را نشان می‌دهد انحراف معیار است. برای مثال با توجه به داده‌های به‌دست‌آمده برای متغیرهای پژوهش نشان از مقدار کم پراکندگی و نوسان از میانگین این متغیرها دارد.

توجه به ضریب چولگی متغیرها نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی؛ مالکیت غیردولتی و سهام، متعلق به سهام‌داران نهادی، بازدهی سرمایه، سن شرکت دارای چولگی منفی (میانگین > میانه) و متغیرهای اظهارنظر حسابرس، مالکیت مدیریتی، مجازات‌های سخت‌گیرانه و اندازه شرکت، نسبت جاری، نسبت موجودی، زیاندهی چوله به راست (میانگین < میانه) هستند.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	میانه	ماکزیمم	مینیمم	چولگی	کشیدگی	انحراف معیار
Audit-opinions	۱۲۱۸	۰/۴۶۳	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۴۴	۱/۰۲۰	۰/۴۹۸
Pc	۱۲۱۸	۰/۷۶۲	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	-۱/۲۳۱	۲/۵۱۵	۰/۴۲۵
NSOE	۱۲۱۸	۰/۹۲۶	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	-۳/۲۵۷	۱۱/۶۰۸	۰/۲۶۱
IS	۱۲۱۸	۰/۷۲۴	۰/۷۵۹	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	-۱/۴۱۰	۵/۶۹۹	۰/۱۸۵
MGO	۱۲۱۸	۰/۰۴۲	۰/۰۰۰	۰/۹۵۱	۰/۰۰۰	۴/۰۶۴	۱۹/۷۲۲	۰/۱۴۹
Dishonest	۱۲۱۸	۰/۰۲۵	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۶/۰۲۱	۳۷/۲۵۹	۰/۱۵۷
Size	۱۲۱۸	۱۴/۰۵۳	۱۳/۸۳۵	۱۹/۱۳۳	۱۰/۰۳۱	۰/۷۷۰	۳/۸۷۰	۱/۵۹۱
ROE	۱۲۱۸	۰/۲۰۲	۰/۲۵۷	۹/۴۸۶	-۷۲/۶۹۵	-۳۰/۲۹۱	۹۹۹/۹۵۳	۲/۲۱۴
Current-Ratio	۱۲۱۸	۱/۴۷۷	۱/۲۳۱	۱۳/۱۵۰	۰/۲۲۲	۴/۷۳۶	۳۷/۳۴۹	۱/۰۹۱
Inventory	۱۲۱۸	۰/۲۳۳	۰/۲۱۵	۰/۸۷۱	۰/۰۰۰	۰/۸۹۴	۴/۰۱۰	۰/۱۴۳
Loss	۱۲۱۸	۰/۱۲۳	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۲/۲۹۲	۶/۲۵۷	۰/۳۳۸
Age	۱۲۱۸	۲/۷۶۳	۲/۷۷۲	۳/۸۹۱	۰/۶۹۳	-۰/۲۲۵	۳/۸۴۱	۰/۴۷۲

در متغیرهای پژوهش، همه ضرایب دارای کشیدگی مثبت هستند. این امر نشان می‌دهد که پراکندگی توزیع متغیرهای تحقیق کمتر از توزیع نرمال می‌باشد و تمرکز داده‌ها حول میانگین از توزیع نرمال بیشتر است.

آمار استنباطی

در این بخش، با استفاده از آزمون‌های آماری، به تجزیه و تحلیل مدل رگرسیونی پژوهش و بررسی معناداری مدل رگرسیون و ضرایب متغیرهای پژوهش پرداخته می‌شود و اقدام به تأیید یا رد فرضیه‌ها می‌گردد. شایان ذکر است که در آزمون‌های آماری، سطح معناداری ۵ درصد در نظر گرفته شده است.

آزمون فرضیه‌ها

در این مرحله از پژوهش، پس از تعیین و محاسبه متغیرهای مستقل و وابسته به آزمون فرضیه‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل آنها پرداخته می‌شود. برای این منظور، از روش رگرسیون لجستیک برای تعیین رابطه ریاضی بین متغیرهای مستقل و وابسته استفاده گردید. در واقع، تجزیه و تحلیل رگرسیون کمک می‌کند تا رابطه خطی بین متغیرها را در صورت وجود چنین رابطه‌ای پیدا شود.

فرضیه اول: نتایج تخمین الگوی رگرسیون لجستیکی فرضیه اول پژوهش به روش داده‌های ترکیبی، در جدول ۴ ارائه شده است. در فرضیه اول با استفاده از یک مدل لجستیک، تأثیر ارتباطات سیاسی شرکت بر اظهارنظر حسابرس بررسی می‌شود. مهم‌ترین عواملی که ممکن است ارتباطات سیاسی شرکت را تحت تأثیر قرار دهند در رگرسیون کنترل شده‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود مقدار شاخص عامل تورم واریانس برای تمامی متغیرها کمتر از ۱۰ به دست آمد؛ از این رو می‌توان نتیجه گرفت که وجود این هم خطی، مشکلی را برای نتیجه‌گیری بر مبنای مدل ایجاد نخواهد کرد. نتایج مربوط به آزمون هاسمر - لمشو و اندروز، بیانگر معنادار بودن کل مدل است.

با توجه به آماره LR به دست آمده (۸۰/۶۷۹) و همچنین سطح معناداری آن (۰/۰۰۰)، با ضریب اطمینان ۹۵ درصد می‌توان ادعا کرد که مدل معنی‌دار می‌باشد و از اعتبار بالایی برخوردار است. بنا بر نتایج به دست آمده، مشاهده می‌شود که ضریب تعیین مک فادن مدل تقریباً ۰/۰۴۹ می‌باشد. این نتیجه بیان می‌کند که ۰/۰۴۹ تغییرات متغیر وابسته، به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، توضیح داده می‌شود.

جدول ۴. نتایج تخمین فرضیه اول

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
α_0 عرض از مبدأ	۱/۲۹۵	۱/۷۷۰	۰/۰۷۷	-
ارتباطات سیاسی	-۰/۳۹۵	-۲/۶۶۰	۰/۰۰۸	۱/۰۴۸
اندازه شرکت	-۰/۰۹۳	-۲/۴۰۲	۰/۰۱۶	۱/۱۴۸
بازدهی سرمایه	۰/۰۴۰	۰/۳۲۳	۰/۷۴۶	۱/۰۶۵
نسبت جاری	-۰/۱۸۷	-۲/۴۶۴	۰/۰۰۸	۱/۰۹۵
نسبت موجودی	۳/۰۴۸	۶/۳۳۱	۰/۰۰۰	۱/۱۳۰
زیان دهی	-۰/۴۲۶	-۲/۲۰۴	۰/۰۲۷	۱/۱۰۹
سن شرکت	-۰/۱۳۹	-۱/۰۶۷	۰/۲۸۶	۱/۰۳۴
R^2 مک فادن			۰/۰۴۹	
آماره نسبت درست‌نمایی			۸۰/۶۷۹	
سطح معناداری مدل			۰/۰۰۰	
آماره هاسمر - لمشو (معناداری با درجه آزادی ۸)			۲۴/۰۱۴ (۰/۵۰۲)	
آماره اندروز (معناداری با درجه آزادی ۱۰)			۲۵/۸۸۰ (۰/۵۰۴)	

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، ضریب ارتباطات سیاسی به‌عنوان متغیر مستقل پژوهش ۰۰/۳۹۵- حاصل گردید و با توجه به سطح معناداری آن که کمتر از ۵ درصد می‌باشد می‌توان اظهار داشت که ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس، تأثیر معکوس و معناداری دارد. بنابراین شرکت‌هایی که فاقد ارتباطات سیاسی هستند اظهارنظر حسابرس مطلوب‌تری دارند. مطابق با این شواهد فرضیه اول پژوهش که مبنی بر وجود تأثیر ارتباطات سیاسی شرکت بر اظهارنظر حسابرس است تأیید می‌شود.

از میان متغیرهای کنترلی، نسبت موجودی‌ها، رابطه مثبت و معنادار و اندازه شرکت، نسبت جاری و زیان‌دهی، رابطه منفی و معناداری با اظهارنظر حسابرس دارد اما بین متغیر وابسته با سایر متغیرهای کنترلی پژوهش، رابطه معناداری یافت نشد.

فرضیه دوم: نتایج تخمین الگوی رگرسیون لجستیکی فرضیه دوم پژوهش به روش داده‌های ترکیبی، در جدول ۵ ارائه شده است. در این فرضیه، با استفاده از یک مدل لجستیک غیردولتی بودن شرکت بر تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس بررسی می‌شود. مقدار شاخص عامل تورم واریانس برای تمامی متغیرها کمتر از ۱۰ به دست آمد؛ از این‌رو می‌توان نتیجه گرفت که وجود این هم‌خطی، مشکلی را برای نتیجه‌گیری بر مبنای مدل ایجاد نخواهد کرد. نتایج آزمون هاسمر- لمشو و اندروز در جدول ۵ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، مقایسه سطح معناداری مقدار احتمال آماره هاسمر- لمشو و اندروز بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ در نتیجه، فرض صفر و قابلیت تبیین مطلوب مدل، پذیرفته می‌شود. با توجه به آماره LR به‌دست‌آمده (۹۱/۵۴۷) و همچنین سطح معناداری آن (۰/۰۰۰)، با ضریب اطمینان ۹۵ درصد می‌توان بیان کرد که الگو در کل از معناداری خوبی برخوردار است. همچنین نتایج مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد که ضریب تعیین مک فادن (با علامت R2 مک فادن نشان داده شده است)، برابر ۰/۰۵۵ می‌باشد. این ضریب، بیانگر میزان توضیح‌دهندگی متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش است.

با توجه به سطح معناداری غیردولتی بودن که برابر ۰/۰۰۱ است می‌توان به این نتیجه رسید که غیردولتی بودن شرکت بر اظهارنظر حسابرس، تأثیر دارد؛ از طرفی با توجه به منفی بودن این رابطه باید استنتاج کرد که بین غیردولتی بودن شرکت و اظهارنظر حسابرس، رابطه منفی و معناداری وجود دارد اما سطح معناداری برای ارتباطات سیاسی* غیردولتی بودن شرکت، به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر در این پژوهش، برابر ۰/۰۰۴ حاصل گردید که مقدار آن کمتر از ۵ درصد است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس با تأکید بر غیردولتی بودن تأثیر دارد؛ بنابراین فرضیه دوم پژوهش، پذیرفته می‌شود و با توجه به ضریب مثبت این متغیر (۱/۲۴۴) می‌توان دریافت که مالکیت غیردولتی، تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهار نظر حسابرس را تضعیف می‌کند.

در مورد متغیرهای کنترلی نیز مشخص گردید که اندازه شرکت، نسبت جاری و زیان‌دهی شرکت، رابطه منفی و معناداری با اظهارنظر حسابرس دارند و نسبت موجودی‌های شرکت با اظهارنظر حسابرس، دارای رابطه مثبت و معنادار می‌باشد؛ اما بین متغیر وابسته با سایر متغیرهای کنترلی پژوهش، رابطه معناداری یافت نشد.

جدول ۵. نتایج تخمین فرضیه دوم

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
α_0 عرض از مبدأ	۲/۹۷۳	۳/۳۲۹	۰/۰۰۱	-
ارتباطات سیاسی	-۱/۵۵۸	-۳/۶۰۵	۰/۰۰۰	۸/۲۶۸
مالکیت غیردولتی	-۱/۴۴۵	-۳/۳۰۰	۰/۰۰۱	۳/۰۹۸
مالکیت غیردولتی*ارتباطات سیاسی	۱/۲۴۴	۲/۸۸۳	۰/۰۰۴	۹/۹۵۱

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
اندازه شرکت	-۰/۱۱۴	-۲/۷۹۲	۰/۰۰۵	۱/۲۴۵
بازدهی سرمایه	۰/۰۶۳	۰/۴۹۷	۰/۶۱۹	۱/۰۷۱
نسبت جاری	-۰/۱۸۱	-۲/۵۹۲	۰/۰۰۹	۱/۰۹۹
نسبت موجودی	۳/۱۶۶	۶/۵۷۵	۰/۰۰۰	۱/۱۳۸
زیاندهی	-۰/۴۰۹	-۲/۱۰۱	۰/۰۳۵	۱/۱۱۳
سن شرکت	-۰/۱۶۱	-۱/۲۰۸	۰/۲۲۶	۱/۰۴۹
R^2 مک فادن			۰/۰۵۵	
آماره نسبت درستنامایی			۹۱/۵۴۷	
سطح معناداری مدل			۰/۰۰۰	
آماره هاسمر- لمشو (معناداری با درجه آزادی ۸)			۱۸/۲۴۴ (۰/۵۱۹)	
آماره اندروز (معناداری با درجه آزادی ۱۰)			۱۹/۸۲۴ (۰/۵۳۱)	

فرضیه سوم: نتایج تخمین الگوی رگرسیون لجستیکی فرضیه سوم پژوهش، به روش داده‌های ترکیبی در جدول ۶ ارائه شده است. در این فرضیه با استفاده از یک مدل لجستیکی، تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس با تأکید بر سرمایه‌گذاران نهادی بررسی می‌شود. با توجه به مقدار شاخص عامل تورم واریانس برای تمامی متغیرها کمتر از ۱۰ به دست آمد؛ از این رو می‌توان نتیجه گرفت که وجود این هم‌خطی، مشکلی را برای نتیجه‌گیری بر مبنای مدل ایجاد نخواهد کرد. نتایج آزمون هاسمر- لمشو و اندروز مربوط به مدل کیوتوبین در جدول ۶ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود مقایسه سطح معناداری مقدار احتمال آماره هاسمر- لمشو و اندروز بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ در نتیجه، فرض صفر و قابلیت تبیین مطلوب مدل، پذیرفته می‌شود. با توجه به آماره LR به دست آمده (۹۶/۲۸۴) و همچنین سطح معناداری آن (۰/۰۰۰)، با ضریب اطمینان ۹۵ درصد می‌توان بیان کرد که الگو در کل از معناداری خوبی برخوردار است. نتایج مندرج در جدول ۶ نشان می‌دهد که ضریب تعیین مک فادن (با علامت R^2 مک فادن نشان داده شده است)، برابر ۰/۰۵۸ می‌باشد. این ضریب، بیانگر میزان توضیح‌دهندگی متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش می‌باشد.

جدول ۶. نتایج تخمین فرضیه سوم

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
(α_0) عرض از مبدأ	۰/۶۶۵	۰/۸۳۹	۰/۴۰۱	-
ارتباطات سیاسی	-۱/۰۸۷	-۳/۲۲۴	۰/۰۰۱	۵/۶۵۵
مالکیت نهادی	۰/۷۵۸	۲/۱۲۶	۰/۰۳۳	۱/۴۶۰
مالکیت نهادی*ارتباطات سیاسی	۰/۸۶۴	۲/۰۴۵	۰/۰۴۰	۶/۵۵۰
اندازه شرکت	-۰/۱۰۱	-۲/۵۲۸	۰/۰۱۱	۱/۱۵۳
بازدهی سرمایه	-۰/۰۰۷	-۰/۰۵۳	۰/۹۵۷	۱/۰۸۰
نسبت جاری	-۰/۱۷۴	-۲/۵۹۱	۰/۰۰۹	۱/۱۰۱
نسبت موجودی	۲/۸۹۲	۶/۰۰۰	۰/۰۰۰	۱/۱۴۲
زیاندهی	-۰/۳۸۳	-۱/۹۴۱	۰/۰۵۲	۱/۱۱۴
سن شرکت	-۰/۰۴۵	-۰/۳۴۴	۰/۷۳۰	۱/۰۷۰

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
R^2 مک فادن			۰/۰۵۸	
آماره نسبت درستیابی			۹۶/۲۸۴	
سطح معناداری مدل			۰/۰۰۰	
آماره هاسمر- لمشو (معناداری با درجه آزادی ۸)			۱۸/۳۲۸ (۰/۵۱۹)	
آماره اندروز (معناداری با درجه آزادی ۱۰)			۲۰/۲۴۴ (۰/۵۲۷)	

در متغیر سرمایه‌گذاران نهادی شرکت به‌عنوان یک متغیر تعدیلگر، سطح معناداری ۰/۰۳۳ وجود دارد. با توجه به این موضوع می‌توان نتیجه گرفت که سرمایه‌گذاران نهادی بر اظهارنظر حسابرِس، تأثیر دارد؛ از طرفی با توجه به مثبت بودن این تأثیر باید استنتاج کرد که سرمایه‌گذاران نهادی بر اظهارنظر حسابرِس، تأثیر مثبت و معناداری دارد. سطح معناداری برای ارتباطات سیاسی* سرمایه‌گذاران نهادی، به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر در این پژوهش، برابر ۰/۰۴۰ حاصل گردید که مقدار آن کمتر از ۵ درصد است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرِس با تأکید بر سرمایه‌گذاران نهادی، تأثیر معناداری دارد و با توجه به ضریب مثبت این متغیر (۰/۸۶۴)، سرمایه‌گذاران نهادی، تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرِس را تضعیف می‌کند. می‌توان گفت در شرکت‌هایی که سرمایه‌گذاران نهادی، نفوذ بیشتری دارند، تأثیر منفی ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرِس، کمتر می‌باشد. با توجه به نتایج بالا و به دلیل این که مبنای فرضیه‌های پژوهش وجود تأثیر معنادار است، فرضیه سوم پژوهش پذیرفته می‌شود.

در مورد متغیرهای کنترلی نیز مشخص گردید که اندازه شرکت و نسبت جاری شرکت، رابطه منفی و معناداری با اظهارنظر حسابرِس دارند و نسبت موجودی‌های شرکت با اظهارنظر حسابرِس دارای رابطه مثبت و معنادار می‌باشد اما بین متغیر وابسته با سایر متغیرهای کنترلی پژوهش، رابطه معناداری یافت نشد.

فرضیه چهارم: نتایج تخمین الگوی رگرسیون لجستیکی فرضیه چهارم پژوهش به روش داده‌های ترکیبی، در جدول ۷ ارائه شده است. در این فرضیه، با استفاده از یک مدل لجستیک، تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرِس با تأکید بر مالکیت مدیریتی بررسی می‌شود. مقدار شاخص عامل تورم واریانس برای تمامی متغیرها کمتر از ۱۰ به دست آمد؛ از این رو می‌توان نتیجه گرفت که وجود این هم‌خطی، مشکلی را برای نتیجه‌گیری بر مبنای مدل ایجاد نخواهد کرد. نتایج آزمون هاسمر- لمشو و اندروز مربوط به مدل کیوتوبین، در جدول ۷ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود مقایسه سطح معناداری مقدار احتمال آماره هاسمر- لمشو و اندروز بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ در نتیجه، فرض صفر و قابلیت تبیین مطلوب مدل، پذیرفته می‌شود. نتایج مندرج در جدول ۷ نشان می‌دهد که ضریب تعیین مک فادن (با علامت R^2 مک فادن نشان داده شده است)، برابر ۰/۰۵۵ می‌باشد. این ضریب، بیانگر میزان توضیح‌دهندگی متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش است.

جدول ۷. نتایج تخمین فرضیه چهارم

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
(α_0) عرض از مبدأ	۱/۳۵۹	۱/۸۳۹	۰/۰۶۶	-
ارتباطات سیاسی	-۰/۶۰۹	-۳/۶۷۳	۰/۰۰۰	۱/۲۶۲
مالکیت مدیریتی	-۱/۴۵۷	-۲/۸۱۰	۰/۰۰۵	۱/۳۵۸
مالکیت مدیریتی*ارتباطات سیاسی	۱/۹۱۱	۲/۰۳۹	۰/۰۴۱	۱/۲۱۱
اندازه شرکت	-۰/۰۹۲	-۲/۳۵۷	۰/۰۱۸	۱/۱۸۱

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
بازدهی سرمایه	۰/۰۲۰	۰/۱۵۹	۰/۸۷۳	۱/۰۶۸
نسبت جاری	-۰/۲۰۴	-۲/۸۳۳	۰/۰۰۵	۱/۱۰۸
نسبت موجودی	۳/۲۶۴	۶/۴۹۴	۰/۰۰۰	۱/۱۵۱
زبان دهی	-۰/۴۵۳	-۲/۳۳۷	۰/۰۱۹	۱/۱۱۱
سن شرکت	-۰/۰۹۹	-۰/۷۵۷	۰/۴۴۹	۱/۰۴۹
R^2 مک فادن			۰/۰۵۵	
آماره نسبت درست‌نمایی			۹۱/۱۲۵	
سطح معناداری مدل			۰/۰۰۰	
آماره هاسمر- لمشو (معناداری با درجه آزادی ۸)			۲۶/۷۳۸ (۰/۲۰۱)	
آماره اندروز (معناداری با درجه آزادی ۱۰)			۳۱/۶۸۷ (۰/۲۰۱)	

در متغیر مالکیت مدیریتی که نقش یک متغیر تعدیل‌گر را بازی می‌کند، سطح معناداری ۰/۰۰۵ را شاهد هستیم. با توجه به این موضوع نتیجه می‌گیریم که مالکیت مدیریتی بر اظهارنظر حسابرس، تأثیر معناداری دارد؛ از طرفی با توجه به منفی بودن این تأثیر می‌توان اظهار کرد که مالکیت مدیریت بر اظهارنظر حسابرس، تأثیر منفی و معناداری دارد اما سطح معناداری برای ارتباطات سیاسی* مالکیت مدیریت، به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر در این پژوهش، برابر ۰/۰۴۱ حاصل گردید که مقدار آن کمتر از ۵ درصد است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس با لحاظ مالکیت مدیریتی تأثیر معناداری دارد و با توجه به ضریب مثبت این متغیر (۱/۹۱۱) درمی‌یابیم که مالکیت مدیریتی، تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس را تضعیف می‌کند؛ بنابراین فرضیه چهارم پژوهش، پذیرفته می‌شود.

در مورد متغیرهای کنترلی نیز مشخص گردید که اندازه شرکت، نسبت جاری و زبان دهی شرکت، رابطه منفی و معناداری با اظهارنظر حسابرس دارند و نسبت موجودی‌های شرکت با اظهارنظر حسابرس، دارای رابطه مثبت و معنادار می‌باشد اما بین متغیر وابسته با سایر متغیرهای کنترلی پژوهش، رابطه معناداری یافت نشد.

فرضیه پنجم: نتایج تخمین الگوی رگرسیون لجستیکی فرضیه پنجم پژوهش به روش داده‌های ترکیبی، در جدول ۸ ارائه شده است. در این فرضیه با استفاده از یک مدل لجستیک، تأثیر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس با تأکید بر مجازات‌های سخت‌گیرانه بررسی می‌شود. مقدار شاخص عامل تورم واریانس برای تمامی متغیرها کمتر از ۱۰ به‌دست آمد؛ از این رو می‌توان نتیجه گرفت که وجود این هم‌خطی، مشکلی را برای نتیجه‌گیری بر مبنای مدل ایجاد نخواهد کرد. نتایج آزمون هاسمر- لمشو و اندروز مربوط به مدل کیوتوبین در جدول ۸ ارائه شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود مقایسه سطح معناداری مقدار احتمال آماره هاسمر- لمشو و اندروز بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ در نتیجه، فرض صفر و قابلیت تبیین مطلوب مدل، پذیرفته می‌شود. نتایج مندرج در جدول ۸ نشان می‌دهد که ضریب تعیین مک فادن (با علامت R^2 مک فادن نشان داده شده است) برابر ۰/۰۶۹ می‌باشد. این ضریب، بیانگر میزان توضیح‌دهندگی متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی پژوهش است.

جدول ۸. نتایج تخمین فرضیه پنجم

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
(α) عرض از مبدأ	۰/۸۴۰	۱/۰۸۳	۰/۲۷۸	-
ارتباطات سیاسی	-۰/۹۵۸	-۶/۰۹۴	۰/۰۰۰	۱/۰۶۳

متغیر	ضرایب	آماره والد	سطح معناداری	عامل تورم واریانس
مجازات‌های سخت‌گیرانه	۰/۶۸۶	۰/۹۳۵	۰/۳۴۹	۷/۴۳۰
مجازات‌های سخت‌گیرانه*ارتباطات سیاسی	-۰/۱۵۹	-۰/۲۰۱	۰/۸۴۰	۷/۵۰۰
اندازه شرکت	-۰/۱۱۹	-۲/۸۶۵	۰/۰۰۴	۱/۱۵۱
بازدهی سرمایه	۰/۰۹۶	۰/۹۱۱	۰/۳۶۱	۱/۰۱۵
نسبت جاری	-۰/۰۹۵	-۱/۴۸۹	۰/۱۳۶	۱/۰۹۳
نسبت موجودی	۲/۶۲۱	۵/۶۵۰	۰/۰۰۰	۱/۱۲۵
زیان‌دهی	-۰/۹۲۲	-۴/۵۴۶	۰/۰۰۰	۱/۰۷۵
سن شرکت	-۰/۱۶۳	-۱/۲۴۶	۰/۲۱۲	۱/۰۲۸
R^2 مک فادن			۰/۰۶۹	
آماره نسبت درست‌نمایی			۱۱۵/۱۶۷	
سطح معناداری مدل			۰/۰۰۰	
آماره هاسمر- لمشو (معناداری با درجه آزادی ۸)			۸/۷۲۲ (۰/۳۶۶)	
آماره اندروز (معناداری با درجه آزادی ۱۰)			۸/۷۴۲ (۰/۵۵۶)	

در متغیر مجازات‌های سخت‌گیرانه که نقش یک متغیر تعدیل‌گر را بازی می‌کند، سطح معناداری ۰/۳۴۹ را شاهد هستیم. از طرفی، سطح معناداری برای ارتباطات سیاسی*مجازات‌های سخت‌گیرانه، به‌عنوان متغیر تعدیلگر در این پژوهش، برابر ۰/۸۴۰ حاصل گردید که مقدار آن بیشتر از ۵ درصد است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرسان با تأکید بر مجازات‌های سخت‌گیرانه ندارد؛ بنابراین فرضیه پنجم پژوهش، رد می‌شود.

در مورد متغیرهای کنترلی نیز مشخص گردید که اندازه شرکت و زیان‌دهی شرکت، رابطه منفی و معناداری با اظهارنظر حسابرسان دارند و نسبت موجودی‌های شرکت با اظهارنظر حسابرسان دارای رابطه مثبت و معنادار می‌باشد اما بین متغیر وابسته با سایر متغیرهای کنترلی پژوهش، رابطه معناداری یافت نشد.

نتیجه‌گیری

همان‌گونه که در مبانی نظری مطرح شد ارتباطات سیاسی، کیفیت گزارشگری مالی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد و کیفیت گزارشگری مالی نیز اظهارنظر حسابرسان را تحت تأثیر قرار می‌دهد که در پژوهش حاضر به بررسی ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرسان پرداخته شد و نتایج پژوهش نشان داد که طبق تخمین فرضیه اول، ارتباطات سیاسی شرکت سبب صدور گزارش تعدیل‌شده توسط حسابرسان شرکت می‌شود که این نتیجه هم‌سو با نتیجه پژوهش و (سرنیدی و همکاران، ۲۰۱۲) می‌باشد و با نتایج پژوهش‌های (نورزیاتون و همکاران، ۲۰۱۵)^۱، (گلستانی و همکاران، ۲۰۱۶) و (هو و همکاران، ۲۰۱۷) ناسازگار است.

مطابق نتیجه فرضیه دوم، در شرکت‌های غیردولتی، احتمال صدور گزارش مطلوب توسط حسابرسان بیشتر است؛ در واقع شرکت‌های غیردولتی، تحت تأثیر فشار بیشتری برای انجام حسابرسی باکیفیت هستند. از طرفی، با توجه به اینکه این شرکت‌ها برای جذب سرمایه‌گذار، نیاز به اعتمادسازی دارند، بهترین گزینه برای جلب سرمایه، ارائه اظهارنظر مطلوب حسابرسان است؛ این نتیجه با یافته‌های (هو و همکاران، ۲۰۱۷)، (لی و همکاران، ۲۰۰۸)^۲ هم‌خوانی دارد.

¹ Norziation

² Li

مطابق نتیجه فرضیه سوم، از آنجایی که سهامداران نهادی، اطلاعات به‌دست‌آمده از شرکت را به‌صورت تخصصی، بررسی و تجزیه و تحلیل می‌کنند، شرایط فعلی شرکت را بهتر از سایر سهامداران تشخیص می‌دهند. همچنین با توجه به اطلاعات محرمانه‌ای که در ارتباط با شرایط آتی، سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و اقدامات لازم در ارتباط با روابط سیاسی را از طریق کانال‌هایی همانند اعضای مشترک هیئت‌مدیره به‌دست می‌آورند، چشم‌انداز مناسبی از آینده شرکت برآورد می‌کنند. پس می‌توان اظهار داشت که سرمایه‌گذاران نهادی می‌توانند روابط سیاسی را کنترل کنند و این کار آنها برای شرکت اظهارنظر مطلوب حسابرس را به دنبال خواهد داشت. این نتیجه با یافته‌های هم‌خوانی دارد اما با نتیجه پژوهش (هو و همکاران، ۲۰۱۴)^۱ هم‌خوانی ندارد.

مطابق نتیجه فرضیه چهارم، در شرکت‌هایی که مدیریت، تعداد سهام بیشتری را در اختیار دارد، تأثیر ارتباطات سیاسی شرکت بر اظهارنظر حسابرس تضعیف می‌شود. به‌عبارتی، هرچه مدیران شرکت، نفوذ بیشتری داشته باشند، ارتباطات سیاسی، بر اظهارنظر مطلوب حسابرس، تأثیر منفی کمتری می‌گذارد؛ بنابراین، در شرکت‌های با مالکیت مدیریتی بیشتر، احتمال صدور گزارش مطلوب توسط حسابرسان بیشتر است.

مطابق نتیجه فرضیه پنجم، اگر جایگاه شرکتی، به دلیل تخلف تقلب‌هایی که کرده است، در بورس اوراق بهادار تهران، تنزل یابد، این تنزل با توجه به نتایج پژوهش، تأثیری بر اثر ارتباطات سیاسی بر اظهارنظر حسابرس ندارد. شاید ذکر این نکته کمک کند که نبود یا کمبود آگاهی در مورد مجازات‌های سخت‌گیرانه، بی‌توجهی حسابرسان، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و مشارکت‌کنندگان بازار سرمایه در بررسی شرکت‌ها از نظر جایگاه آنان در بورس اوراق بهادار تهران و بی‌توجهی به تنزل یا ارتقای این جایگاه و نبود قوانین دقیق درباره افشای این گونه اطلاعات از سوی شرکت‌ها، باعث می‌شود که مدیران خود را فارغ از مسئولیت پاسخ‌گویی در این مورد بدانند و وظایف نظارتی خود را به‌درستی انجام ندهند و این موضوع باعث شود مجازات‌های سخت‌گیرانه، تأثیری در رابطه ارتباطات سیاسی و اظهارنظر حسابرس نداشته باشد. این نتیجه تا حدی با نتیجه پژوهش (هو و همکاران، ۲۰۱۷) در تضاد است.

پیشنهادهای پژوهش

با توجه به اینکه روابط سیاسی بالا باعث تعدیل اظهارنظر حسابرس شرکت می‌شود، به سرمایه‌گذاران، سهامداران، اعتباردهندگان و سایر ذی‌نفعان توصیه می‌شود که هنگام سرمایه‌گذاری یا اعطای وام، روابط سیاسی شرکت را در نظر بگیرند و با توجه به این روابط در شرکت سرمایه‌گذاری کنند.

سهامداران جزء و کوچک، در اقدام به معامله و خرید و سرمایه‌گذاری در سهام شرکت‌های بورسی معاملات سهامداران نهادی با اهداف بلندمدت را رصد کنند و چنانچه به علت روابط سیاسی شرکت اظهارنظر تعدیل شده توسط حسابرس گزارش شد، در سرمایه‌گذاری تصمیمات لازم را اتخاذ کنند.

با توجه به اینکه ارتباطات سیاسی شرکت‌ها بر گزارش حسابرس تأثیرگذار است، بررسی تأثیر روابط سیاسی شرکت بر استقلال حسابرس می‌تواند موضوع پژوهش‌های آتی باشد.

محدودیت‌های پژوهش

اطلاعات جمع‌آوری شده در این تحقیق شامل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ می‌باشد. از آنجایی که با افزایش اطلاعات و تعداد مشاهدات نتایج آزمون و به تبع آن، نتیجه پژوهش از اعتبار بالاتری برخوردار می‌گردد ممکن است با افزایش دوره زمانی، نتایج متفاوتی حاصل گردد.

¹ How

برای انتخاب نمونه از میان شرکت‌های جامعه آماری، ویژگی‌هایی که به آن‌ها اشاره شد مبنا قرار داده شده است؛ لذا تعمیم نتایج پژوهش به آن گروه از شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران که دارای ویژگی متفاوتی با نمونه موردنظر هستند، باید با احتیاط صورت گیرد. با توجه به ماهیت متغیرها و نیز محدودیت تعداد شرکت‌های واجد شرایط پژوهش، انتخاب نمونه به صورت حذفی و نه تصادفی انجام شده است و این موضوع می‌تواند از محدودیت‌های پژوهش برای تعمیم نتایج باشد.

References

- Badavar Nahandi, Y., & Taghizadeh Khanqah, V. (2018). The impact of political connections on overinvestment and firm performance. *Journal of Accounting and Auditing Review*, 25(2), 181-198. <https://doi.org/10.22059/acctgrev.2018.252255.1007834>
- Bahmani, M., & NezamTaheri, S. S. (2020). Evaluating the Effect of Earning Smoothing Using Maximization and Minimization of Earnings Approaches to Reduce Stock Price Crash Risk in Companies Accepted in Tehran Stock Exchange. *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 16(46), 253-274. https://karafan.tvu.ac.ir/article_105729_379d82d24a52acf40d3e0743bd38c076.pdf
- Boo, E. F., & Sharma, D. (2008). The association between corporate governance and audit fees of bank holding companies. *Corporate Governance: The international journal of business in society*, 8(1), 28-45. <https://doi.org/10.1108/14720700810853383>
- Chen, C. R., & Steiner, T. L. (1999). Managerial Ownership and Agency Conflicts: A Nonlinear Simultaneous Equation Analysis of Managerial Ownership, Risk Taking, Debt Policy, and Dividend Policy. *Financial Review*, 34(1), 119-136. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6288.1999.tb00448.x>
- Crutchley, C. E., & Hansen, R. S. (1989). A test of the agency theory of managerial ownership, corporate leverage, and corporate dividends. *Financial Management*, 18(4), 36-46. <https://doi.org/10.2307/3665795>
- Denis, D. K., & McConnell, J. J. (2003). International Corporate Governance. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 38(1), 1-36. <https://doi.org/10.2307/4126762>
- Fama, E. F. (1980). Agency problems and the theory of the firm. *Journal of political economy*, 88(2), 288-307. <https://doi.org/10.1086/260866>
- Golestani, R., Mardani, M., & Falsafi, A. (2016, February 27). *The Impact of board political connections on the relationship between audit committee and audit fees of companies listed in Tehran Stock Exchange*. 2nd International Conference On modern Research in Management, Economics & Humanities, Tehran, Iran. <https://civilica.com/doc/493501/>
- How, J., Verhoeven, P., & Abdul Wahab, E. A. (2014). Institutional investors, political connections and analyst following in Malaysia. *Economic Modelling*, 43, 158-167. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2014.07.043>
- Hu, F., Stewart, J., & Tan, W. (2017). CEO's political connections, institutions and audit opinions. *Pacific Accounting Review*, 29(3), 283-306. <https://doi.org/10.1108/PAR-04-2016-0047>
- Jensen, G. R., Solberg, D. P., & Zorn, T. S. (1992). Simultaneous Determination of Insider Ownership, Debt, and Dividend Policies. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 27(2), 247-263. <https://doi.org/10.2307/2331370>
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)

- Khan, A. R., Hossain, D. M., & Siddiqui, J. (2011). Corporate ownership concentration and audit fees: The case of an emerging economy. *Advances in Accounting*, 27(1), 125-131. <https://doi.org/10.1016/j.adiac.2011.04.007>
- Kian, H. (2011). Iran Solidarity: Javid Houtan Kian's letter from prison.
- Lari Dasht Bayaz, M., & Oradi, J. (2017). Audit Committee Characteristics and Audit Fee: Evidence from Tehran Stock Exchange. *Empirical Research in Accounting*, 6(4), 69-94. <https://doi.org/10.22051/jera.2016.9939.1283>
- Li, H., Meng, L., Wang, Q., & Zhou, L-A. (2008). Political connections, financing and firm performance: Evidence from Chinese private firms. *Journal of Development Economics*, 87(2), 283-299. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2007.03.001>
- Mehrabanpour, M., Jandaghi Ghomi, M., & Mohammadi, M. (2017). Political Connections and Abnormal Transactions by Related Parties. *journal of Value and Behavioral Accounting*, 2(3), 147-168. <https://doi.org/10.29252/aapc.2.3.147>
- Norziation, I., Devi, S. S., & Meng, C. W. (2015). Audit committee and audit fees in Malaysia: The moderating role of political connection. *Journal of Management Research*, 7(2), 530-547. <https://doi.org/10.5296/jmr.v7i2.6991>
- Shi, H., Xu, H., & Zhang, X. (2018). Do politically connected independent directors create or destroy value? *Journal of Business Research*, 83, 82-96. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.10.009>
- Srinidhi, B., Zhang, H., & Zhang, T. (2012). Auditor choice and earnings quality in politically connected firms, evidence from private sector firms in China. 1-55. http://www.capanet.net/download/2011papers/Srinidhi_Zhang_and_Zhang_2011.pdf
- Tee, C. M., Gul, F. A., Foo, Y-B., & Teh, C. G. (2017). Institutional Monitoring, Political Connections and Audit Fees: Evidence from Malaysian Firms. *International Journal of Auditing*, 21(2), 164-176. <https://doi.org/10.1111/ijau.12086>